

¿PER QUÉ?

PER qué may té tal encant
Com mitx oberta una flor?
¿Per qué es tan dolsa pe'l cor
La paraula d'un infant?

¿Per qué l'auba es molt mes bella
Que 'l mitx dia lluminós?
¿Per qué es tot mes agradós
Quant es encara poncella?

Poncella, esperansa, aubada...
Sou aquí baix lo millor,
Perque la vall de dolor
No es lloch de cosa acabada.

MIRAMAR

ESTROFES DICTADES PER LA FESTA POÈTICA QUE

S. A. I.

LLUIS SALVADOR ARXIDUCH D' AUSTRIA

*celebrá en aquell lloch pe'l sisé centenar de la gloriosa
fundació de Ramon Lull.*

Lo monastir de Miramar
Fiu á frares Menors donar,
Per sarrahins á prehigar.

CANT DE RAMON.

COM l'àguila que posa son niu demunt l'abisme,
Ahont sos fills, nodrintse d'espay y d'heroisme,
Dins la blavor altíssima s'afanyan á volar,
Axí l'ànima augusta que prop del cel vivia
Dins les augustes penyes hi va posar un dia
Lo niu de Miramar.

D' aquell niu sant havian de prendre la volada
 Les águiles valentes per esvahir l' error;
 Allá havian de ferse soldats d' una crenada
 Qu', ab la paraula armada,
 Guanyás llunyanes terres pe' l Reyne de l' Amor.

{Reyne d' Amor...! Estendre l'Idea benehida,
 Donarla á tots los pobles, vessar l' ardenta vida,
 Assahonant la terra pe' l fruyt que Deu recull...
 Aquest lo desitx era que Miramar fundava,
 Desitz d' amor vivíssim que sense fi brollava
 Del cor de Ramon Llull.

Que sols passions immenses aquell gran cor nodria:
 Ab ánsies tempestuoses idolatrá'l delit;
 Mes buyt sempre l dexava tan fonda idolatria,
 Qu' omplirlo sols podia
 La caritat sens termes, l' Amor del Infinit.

Y axí com la llum brolla d' encesa foguerada,
 D' aquell' amor puríssima nasqué claror sagrada
 Y fou dins les tenebres la llum del pensament
 Debades apagarà fredes rahons volgueren
 Sos resplandors de gloria cent voltes renasqueren
 Viurán eternament!

{Oh caritat, oh ciencia: foch y claror! Un dia
 Novell Thabor ne féreu de l' alta Miramar.
 Allá transfigurada l' áнима gran vivia,
 Quant dins la cel-la pia
 Los somnis de *Blanquerna* sentia aletejar. (1)

Allá l' *Amich* tendríssim ab son *Amat* parlava, (2)
 Y llágrimes amargues y de conhort plorava:
 Secrets d' amor li deyan la mar, el vent, la flor;
 Y, ab la remor seguida que s' alsà de les ones,
 Una pregaria eterna, callada per estones,
 Pujava de son cor.

Y estava bé aquella áнима demunt aquella altura
 D' hont veuen la mar fonda unida ab lo cel blau,
 Hont sona mes augusta la veu de la natura,
 Hont la quietut murmura
 Santes remors que diuen: prega y meditau!

{Oh Deu! quantes vegades á l' hora de bonansa
 Qu' al cor dona tristeses de mística anyoransa,
 Y á les montanyes ombra, y pompa al occident,
 D' allá contemplá'l Sabi lo sol que se ponía,
 Y dins un cel mes fondo baxava y se perdía
 Lo sol del pensament!

Y á la hora misteriosa dels esperits amada
 Quant parla com en somnis l'abisme dins la nit
 D'allá contemplá'l Sabi lo cel y l'estelada,
 Y ab l'ànima extasiada.
 Sentí demunt la terra l'esglay del Infinit!

¡Oh Miramar! llavores l'ànima gran nodria
 L'estol d'ànimes tendres, que dominar devia (3)
 Ben prest ab fortes ales los quatre vents del mon.
 Mes ¡ay! lo niu robaren, desert tú romanguéres: (4)
 Per tú foren amargues les llàgrimes derrees
 Del desolat Ramon.

Y quant esser devias alberch d'ànimes fortes,
 No més falcons de cassa tengueres que criar...
 Profans senyors entravan per tes sagrades portes,
 Y tes grandeses mortes
 Ab vergonyosa pena Mallorca va plorar. (5)

Mes sempre renaxias... ¡Oh sí! ta sort y gloria
 Va ser sufrir y véncer. Seguires dins l'història
 La noble sort matexa del Sabi fundador:
 Tú ab cada segle lluytas, y t'alsas de la ruina;
 Ell lluyta ab cada segle, y per demunt camina
 Son geni triunfador! (6)

Y digne d'ell tú fortes ¡oh casa consagrada
 Per escampar als pobles los fruys d'enteniment!
 Qu'un dia, quant l'Estampa vengué á l'Illa daurada,
 Dins tú va fer l'entrada
 L'art nova qu'es apòstol també del pensament. (7)

¡Oh Miramar, benhajas! ¡Salut, font mallorquina,
 Sagrari de l'Idea, castell de la Doctrina,
 Alt trono d'aquell geni qu'en l'ideal reyná...!
 Ja may lo fill dels homes trepitx ton bell paratge
 Sens recordar la gloria, sens venerar l'imatge
 D'aquell que te fundá!

¡Oh! qu'à través dels pobles, del temps y les tempestes,
 Jamay les velles penyes te vejan derruit,
 Que vengan les gentes noves á forte noves festes,
 Y véjas les conquestes
 Que dins l'edat futura farà ton esperit!

Y avuy qu'una gent nova, fehel á tanta gloria, (8)
 Del dia que't fundaran renova la memoria.
 ¡Oh Miramar! retorna... Y tu, inmortal Ramon,
 De bendicions anega te casa benehida,
 L'gent que t'hi venera, també la que t'oblida.
 La patria, tot lo mon!

Alset, figura immensa, ferida, no eclipsada;
 Alset apòstol, sabi, màrtir, poeta, sant!
 Ton pedestal bellíssim serà l' *Illa daurada...*
 L'enveja desarmada
 Devant te nova gloria s'inclina tremolant.

ENDRESSA ALS POETES

Germans, quant per la festa pujéu á l'ermitatge,
 Esfullaréu en terra, devant la santa imatge,
 Lo ram que 'os he enviat:
 Per un ramell de festa be veig que no valdria;
 Dexau no més que caiga sa pobre flor, mostia
 A dins lo lloch sagrat.

Quant sentireu alegres lo só de la campana,
 Pensau que vos esmenta dins terra llunyedana
 Un cor de mallorquí...
 Beveu per mí les aigues d'aquella font de vida,
 Y aquella santa cova set voltes benehida
 Besau, besau per mí.

Si en mitx de tanta gloria y de bellesa tanta,
 Sentiu lo cor remoure la febre sacrosanta
 Qu'abriu'l pensament,
 Devant la mar immensa qu'ls himnes grans inspira,
 Germans, cantau llevores lo que no diu ma lira,
 Lo que mon cor pressent!

Madrid—Novembre 1876.

NOTES

(1) «Los somnis de *Blanquerna* sentia aletejar:»
Blanquerna es lo titol y l' nom del protagonista d'aquell admirable llibre que Lull escrigué á Montpeller per l' any 1283, grandiosa concepció en la qual, fent passar el seu personatge per tots los estats de la vida, fa l'autor interassantissima pintura de la centuria en que vivia y exposa son ideal de perfecció en les diverses condicions socials.

(2) «Allá l'*Amich* tendríssim ab son *Amat* parlava.»
 Axò fa referencia á la vida contemplativa de Lull á Miramar. Los noms del *Amich* y l'*Amat* son los que dona l'mateix Lull á la seua ànima y á Deu en aquell cantic maravellós de mística poesia, ab que espaya l' cor de *Blanquerna* contemplatiu.

(3) L'estol d'ànimes tendres...
 Tretze religiosos franciscans que Lull dins Miramar instruia en les llengues orientals y preparava per l' apostolat entre ls infehels.

(4) Mes jay! lo niu robaren...
 Motius que Lull no manifesta produhiren l' extinció del col·legi de Miramar, llamantada en lo poema *Desconhort*.

(5) «No mes falcons de cassa tengueres que criar»
 Miramar torná esser una possessió, ahont los nous senyors tenian falcons ensenyats per cassar, segons era costum.

(6) «Mes sempre renexias...»

Miramar va veure renovada la seu fundació religiosa, dins espais de temps desiguals; pertenesqué als monjos del Cister; l'habitaren Cartuxos, mentres trasformavan en monastir lo palaü de Valldemossa; va ser convent de Jerònims y després de frères de Sant Domingo.

(7) Dins tú va fer l'entrada

L'art nova...

Onze anys després de haverse introduïda á Espanya l'invençió de Guttemberg, l'introduí á Mallorca y i'estrená á Miramar mestre Nicolau Calafat de Valldemossa, estampant primerament un tractat de Gerson y després una obra del fervorós lullista Francesch Prats Prve., el qual vivia recullit á Miramar juntament ab l'enginyós Valldemossí y ab lo doctor Bartomeu Caldentey que hi estudiava l'*Art Magna*.

(8) Y avuy qu'una gent nova...

Quant oblidat lo lloch de Miramar pareixa haver de perdre del tot la seu importància, un príncep, qu'ha sabut conéixer y estimar les belleses y glories de Mallorca, l'Arxiduch d'Austria Lluís Salvador, va comprar aquella terra de gloriooses recordances y n'ha fet un siti ara de tothom conegit y enriquit ab algunes obres notables. Quant Mallorca no degués altre favor á l'Arxiduch, seria prou aquest per haverli de consagrar un agrahiment que may se perda.

FÈ Y DUPTE

(IMITACIÓ)

LA fè es la coloma pura,
Lo dupte'l negre esparver:
Ella vola per l'altura,
Ell s'hi llansa carnicer ..

Y ab l'ungla terrible aserra
Tremolós l'auzell d'amor;
Y cauen, cauen en terra
Plomes blanques de candor.

Un àngel, qu'ab pena mira
La presa de l'au cruel,
Una pregunta suspira,
Girant los ulls á n'el cel.

Y li respon misteriosa
 Ven d'el fons de l'Infinit:
 «Demunt la vall tenebrosa
 Poder té'l dupte: està'scrit.»

«Mes demunt aquexa terra
 Sempre retut pot quedar:
 Cada colom fentli guerra
 Pot un' àguila tornar.»

A MOSSEN JACINTO VERDAGUER

EN OCASIÓ D' HAVER PUBLICAT SOS *IDILIS*

AMUNT, sobre'l Carmel,
 Hi ha un jardí del cel
 En esta vida:
 Vorera sos rius clars
 L'Esposa dels cantars
 Té sa delicia.

Los rius son de dolsor,
 De llàgrimes d'amor,
 Amor divina.
 Los éxtasis suaus
 S'hi bressan en lachs blaus,
 Entre celistia.

Allá 'l seráfich chor,
 Allá les harpes d' or
 Qu' à Deu subliman,
 L' angèlich violí,
 Que Sant Francesch oh
 Que l'esmortia.

Entre cantars y llum,
 Allá volen perfum
 De flors y mirra;
 Y son allá les flors
 Corets de verge, cors
 D' olor divina.

Lo Jardiner en cull;
 Cad' una que n' escull
 Al cel l' envia;
 Y dins la llum del cel,
 Cad' una es un estel,
 Brilla que brilla.

¡Oh Paradís tancat,
 Verger de castedat,
 Hort de la vida,
 Bé estás en mitx del mon;
 Los sabis qu' ara hi son
 No' t trobarian!

¡Ah! d' aquí baix estant,
 Tot sembla lo puig sant
 Un'aspra timba,
 Rocam sense verdor,
 Y'l caminoy millor
 Tot una espina.

¿Qui hi pujará volant?
 Ni l' águila gegant
 Es prou ardidá:
 Per divinal favor,
 Les ales de l' Amor
 Sols hi arriban.

En dies del temps vell,
 Del Paradís aquell
 Noves venian:
 Baxantne 'ls sants llavòrs
 Duyan pe' l mon tresors
 De melodia.

Mes are ¡ay Deu! ¿qui'n sab?
 Ja'l mon no'n coneix cap
 De veu divina,
 Y'ls cantichs de Jesúis
 Ja no t' alegran pus,
 ¡Oh terra impia!

¿Que dich?... En la remor
 Del vent y la maror
 Un cant arriba...
 Del mon no surt tal veu...
 ¿Será Joan de la Creu
 Que vé y suspira?

¡Oh! no. L'au que sentiu
 Tê vora'l Ter son niu,
 D'allá es exida:
 Volá fins al Carmel,
 Y nos torná del cel
 La melodia.

¡Salut, cantor diví,
 Poeta serafi
 Qu'el cor etcisas!
 Pólsa ton sistre d'or:
 Tú fas brollar del cor
 Vida de vida.

Amich canta á l' Amat,
 Vessa en el mon glassat
 Ta poesia:
 Tú fores l' escullit,
 Tú de Jesús al pit
 Lo cap reclinas!

1879.

COMPARANSA

Si allá en nubolada obscura
 Brilla l' arch signe de pau,
 Es que's mesclan en l' altura
 La llum del sol viva y pura
 Y l' aigua qu'á gotes cau.

En l' espessa nubolada
 Que cubreix l' ànima aquí,
 La poesia inspirada
 De plors y llum engendrada
 N' es com l' arch de Sant Martí.

Alta, pura, colorida,
 Brilla com l' arch celestial;
 Sols brilla quant s' es unida
 Ab llàgrimes de la vida
 La claror del ideal.

1880.

À D. MARIAN AGUILÓ

AGRAHINTLI, UN EXEMPLAR DEL

«LIBRE DE L'ÓRDE DE CAUAYLERIA»

MESTRE, bé'm plau vostre gentil present,
Brot d'un lloret p' l temps ja arrebassat:
Té, sech y tot, aroma tan preuat,
Qu'à nobles cors daria l'ardiment.

Si del gran Lull per l'alt enteniment
N' es l'obra humil rosella dins el blat,
Obra es de Lull!... Benhaja qui ha cercat
La fulla en pols perduda ja pe'l vent.

Tota mercé per tal present vos don;
Y avuy qu' es jorn del Màrtir benehit
(Festa en el cel, tan fosca per el mon)

Prech que vos brosti en lletres l'esperit,
Com brostá al Puig la *mata* de Ramon,
Lo nom de Deu en cada fulla escrit! (*)

NOTA

(*) Com brostá al Puig la mata de Ramon,
Lo nom de Deu en cada fulla escrit.

Encara no fa gayre temps que hi havia en el puig de Randa una mata que donà nom à la possessió qu'encara's diu *Sa Mata-escrita*. Era una planta de fulles raulles y com à trecades en retxes estranyes, imit nt lletres de caràcter desconegut. La poètica tradició deya qu'allò eran los signes del nom de Deu, escrit en llengües orientals, per-má de Ramon Lull demunt algunes fulles d'aquella mata, y reproduxit després per miracle en totes les noves fulles de la matixa.

Mans profanadores arrabassaren aquell vegetal que tan bellament havia fet venerable la piadosa tradició del poble.

RECULLIMENT

LLUNY, allá dins aspriues montanyes
Que may petja del mon ha tacat,
D'un desert en les verges entranyes,
Mira'l cel un verger ignorat.

Allá brolla la font de la vida,
Allá s'obri lo lliri d'amor;
Veu d'oracle pe'l mon no sentida
Té allá'l bosch en secreta remor.

Aigua hi corre tan pura, tan pura,
Que los àngels s'hi van á mirar:
Qui una gota en tastás joh dolsura!
Mel del mol no voldria tastar.

¡Ay! ¡quí'l vol del colom me daria
Per volar al verger abscondit.
—Bat les ales del cor que l'ansia,
Vola lluny... dins ton propi esperit.

1875.

TRIBUT D' UN MALLORQUÍ

PER IA CORONA POÈTICA DE LA MARE DE DEU DE
MONTSERRAT, PER LES FESTES DEL MILENAR.

ALLÁ entre 'ls somnis del bressol encare,
Quant als ulls del meu Angel y ma mare
Obria'l pensament tot encantat,
Contar l'història de Garí sentia (1)
Y, junt al nom dolcissim de Maria,
Lo nom sabia ja de Montserrat.

¡Oh! en mitx d'aquesta mar que nos allunya,
De la casa payral de Catalunya
Guardám encara lo sagrat recort,
Y mes d'un fill d'aquesta hermosa terra (2)
Porta 1 nom venerat d'aquella serra
Hont l'arbre de l'avior relá tan fort.

Del gran castell de Montserrat sortiren
 Los prous qu'ab nobles armes redimiren
 L'Illa daurada de son jou moresch.
¡Santa Maria! sòu lo crit de gloria,
 Y cap als héroes la fehel victoria
 Volá desde l'gran puig catalanesch.

¡Santa Maria!... la gentil sultana
 Al ressò d'aquell crit se feu cristiana;
 Y, en penyora d'amor tendre y fehel,
 De ses montanyes en mes d'un paratge,
 Miraculosa aparegué una imatge
 De la Reina puríssima del cel.

Y 'ls puigs de nostra terra solitaris
 Floriren ermitatges y santuaris,
 Tots temples de la Mare virginal,
 Los puigs de nostra terra que s'en muntan
 Just fins á veure com del mar apuntan
 Los cims de la montanya catedral!

¡Oh! y símbol de Mallorca redimida,
 Retut per Deu en turbulenta vida
 Y de suhor y llàgrimes remull,
 Á Montserrat, en son primer romiatge,
 Besava l'peu á la sagrada imatge
 Lo rey de nostres glories, Ramon Lull!

Y ahir, hereus de ses divines troves,
 Quant los nous trovadors en rimes noves
 Cantavan d'aqueix temple l'milenar,
 En mitx del chor que Montserrat inspira,
 Fou mallorquina la sagrada lira (3)
 Que feu l'oda potenta resonar.

Y avuy, al crit de festa qu'agermana
 Per tot la gran famílsia catalana,
 Sa vén Mallorca vol mesclar també;
 Y ab tanta amor la hi mescla y senzillesa,
 Germans, que fins la trova 'os ha tramesa,
 La trova humil de son cantor derré.

Perdó, si en l'harmonia concertada
 De Catalunya dins la llar sagrada,
 Gosa alsarse tan pobre lo meu cant...
 Allá, en la festa del casal dels avis,
 De grat tol-leran los més vells y sabis
 La paraula senzilla d'un infant.

Donchs com infant *¡oh Verge!* ma pregaria
 Vull dir al peu de l'ara milenaria,
 Hont passant y passant generacions,
 Adorantvos pregaren y gemiren,
 Com exes ones qu'aquí baix suspiran (4)
 Y lo peu besan dels sagrats turons.

¡Oh Reina nostra eterna, Verge, Mare!
 May vostre poble perillá com are...
 Feis que, cap al gran fort de Montserrat,
 L'esperit d'aqueix poble que 'os venera
 Vaja, vaja en corrent tan duradera
 Com la viva corrent del Llobregat!

Que, com les ones d'aquest riu seguides,
 Generacions d'eix poble benehides
 Al passar vos aclamen sense fi;
 Y, fulles seques que durán les ones,
 Passen llorers y paumes y corones,
 Al peu del trono que teniu aquí!

Que nos res pobles ab mes fé'os adoren,
 Y vos ¡oh Reina!, com en temps que foren,
 Héroes consagrareú per tot lo gran;
 Y sants, allá per la futura historia,
 En processó magnífica de gloria,
 De Montserrat al mon devallarán.

Y atret per la montanya misteriosa,
 Fugint del mon la mesquindat febrosa,
 Vendrá aquí 'l geni per á prendre 'l vol,
 Que, per á prendre l'imperial volada,
 Ama los cims de roca acinglerada
 L'águila augusta que contempla 'l sol.

Mes ¡ay! com dich paraules d'esperansa?
 Arreu, arreu assoladora avansa,
 Plaga dels esperits, l'impiaet:
 Fills ¡ay! de màrtirs de la fé renegan,
 Y aufega ja la veu de los que pregan
 Lo crit que mou l'infern avalotat.

Sen'iu? sentiu?—Arriba á les altures
 La clamor de Babel; á les veus pures
 Mescla de lluny lo formidable só...
 Ah! devant tots los pobles de la terra
 Cantém ara, ¡germans! Aquesta serra
 Torna mes forta la remor del trò.

Cantém, fins qu'á la mística montanya
 Gire 'ls ulls Catalunya y tota Espanya,
 Cartém á chor lo *Virolay* sagrat. (5)
 Diguém, diguém á la divina Mare:
 Fills vostres som y volém ser encare...
 Encare que s'esfondre 'l Montserrat!

Febrer--1881.

NOTES

(1) Contar l'història de Gari sentia.
Joan Garí es el nom de l'ermità protagonista en la llegenda de Montserrat.

(2) Y mes d'un fill d'aquesta hermosa terra...
No es difícil trobar per les viles de Mallorca pagesos qu'han rebut à les Fonts el nom de Montserrat, nom que no's sol imposar dins la mateixa Catalunya.

(3) Fou mallorquina la sagrada lira...
Aludeix el fet d'haver guanyat lo premi lírich en lo certámen poètic del milenar l'inspirat poeta mallorquí D. Thomas Forteza.

(4) Com exes ones qu'àquí baix suspiran...
Lo riu Llobregat, que besa l'peu de la muntanya de Maria, just baix del monestir, aixeca fins à ell la seua remor.

(5) Cantém à chor lo *Virolay* sagrat.
Virolay es nom que doçavan los antics troyadors à una casta de composicions líriques. Es famós l'antich *Virolay* de Montserrat, sobre'l qual va escriure Mossen Verdaguer les estrofes que se cantaven en les festes del milenar.

DE MATÍ

PE'l cel la celistia,
Per terra les flors;
Suau primavera
Pe'l mon y pe'l cor...
Mos peus trepitjavan
L'herbeta del bosch,
Com santa catifa
D'un temple compost.
Pe'l camp à les hores
Jo anava tot sol,
Tot sol y en companya
(Dolcíssim recort!)
L'aucell de veu pura,
Los arbres y flors,

L'amiga campana,
 Les gotes de rou,
 Tot fent reverencia;
 Me deya llevors:
 «¡Benhaja ta vida!
 ¡Benhaja ton cor!»

Mon cor no cantava;
 Batia tan sols.
 Vessar no podia
 Com l'auba sos plors.
 Dins ell abundosa
 Corria una font;
 Ses ones tranquilles
 No feyan renou...
 Y allá... en mitx de lliris
 (¡Oh gloria del cor!)
 En pau y silenci,
 Dormia l'Espòs.

TEMPORAL

ATRISTA l'auba se desperta.
 Demunt la costa deserta
 Llansa l'àguila son crit;
 Y, pe'l vent espellissades,
 Passan negres nubolades,
 Com à robes esquexades
 Del vel inmens de la nit.

La mar crexent s'avalota,
 La negror que l'encapota
 Claps de sol fan llambrejar;
 Y corrent á la ribera,
 Entre espessa polsaguera,
 Encrespan la cabellera
 Los blanachs cavalls de la mar.